

nebo nevzal. Jiná je ovšem otázka, zda by žalovaný inž. H. mohl žalující firmu s úspěchem žalovati, by zboží odevzdala bez oné výhrady. Než otázka ta nemá významu pro řešení otázky, o níž tu jediné jde, zda odevzdání s výhradou, jak se v projednávaném případě prý stalo, bylo způsobilé vlastnictví převést. Co do druhé otázky, zda si žalobkyně mohla platně vyhradit vlastnictví k prodané přízi až do zaplacení kupní ceny, když šlo o zboží určené k zpracování a dalšímu prodeji, stačí k vyvrácení názoru odvolacího soudu, že na ni je odpověděti záporně, odkázati na opačný názor uznávaný, alespoň pokud jde o zboží k zpracování a prodeji určené, dosud však ještě nezpracované neb neprodané — jednotně jak ve vědě (sr. Ehrenzweig, Syst. des österr. allg. Privatr. 1923 sv. I/2 str. 232 a 1920 sv. II/1 str. 383 a tam uvedenou hojnou literaturu), tak i v praxi (srov. zvláště obšírně odůvodněné rozh. býv. nejv. soudu ve Vídni č. 6360 sb. Glaser-Unger) a schválený též tímto Nejvyšším soudem rozh. ze dne 11. září 1925 č. j. Rv I 1057/25, v němž šlo stejně o zboží s výhradou vlastnictví prodané a k zpracování určené, ale do té doby ještě nezpracované a kde nejvyšší soud schválil rozhodnutí soudu první stolice, že i taková výhrada je účinná. Za tohoto právního stavu věci netřeba se obíratí další v dovolání na prvním místě vznesenou výtkou nesprávnosti názoru odvolacího soudu, že mezi smluvními stranami nebyla ujednána výhrada vlastnictví, neboť na okolnosti té dále nezáleží, když bude jen jisto, že žalobkyně výhradu tu — třebaže bez předchozího ujednání — skutečně prohlásila. Při svém mylném právním názoru neučinily nižší soudy skutková zjištění, kterých je třeba, by mohlo býti známo, pokud lze žalobě za správného, nahoře vylíčeného právního posouzení proti žalovanému inž. H-ovi přiznati úspěch, zejména v tom směru, zda sporné zboží bylo již zpracováno, pokud se tkne prodáno či nebylo a, bylo-li prodáno, za jakou cenu a pokud tato v mezidobí stoupla, a jelikož k úplnému objasnění těchto otázek bude třeba i jednání u soudu první stolice, bylo oba nižší rozsudky podle §§ 510 a 496 čís. 3 c. ř. s. zrušiti.

Čís. 6419.

Pojišťovací smlouva.

Pojišťovací smlouvu nelze vypověděti po té, když již nastala pojistná příhoda.

Stanovily-li pojišťovací podmínky, že, porušil-li pojištěnec povinnost oznámiti pojišťovně připojištění, » nemůže pojišťovatel, nastal-li pojistný případ před výpovědí, uplatňovati ztrátu nároku pojištěncova na plnění, nelze-li pojištěnci přičítati zavinění nebo uplynula-li lhůta k výkonu výpovědního práva pojišťovatelova a výpověď nebyla dána« — nemůže se pojišťovatel, dozvěděl-li se o připojištění teprve po pojistné příhodě, dovolávat průpadné doložky pouze tehdy, nelze-li přičítati pojištěnci zavinění. Povinnost prokázati, že se, neoznámiv připojištění, neprovinil proti svým smluvním povinnostem, stihá pojištěnce.

Předpis šu 32 (2) poj. zák. nevztahuje se na závazek, oznámiti připojištění.

(Rozh. ze dne 30. října 1926, Rv I 527/26.)

Žalobce (jeho právní předchůdkyně) pojistil u žalované pojišťovny svůj domek proti ohni. Pojišťovací podmínky žalované pojišťovny ustanovovaly v čl. 13: 1. Pojištěnec jest povinen oznámiti pojišťovateli pojištění u jiného pojistitele ohledně týchž věcí a proti témuž nebezpečí, při uzavření smlouvy, pokud se týče, uzavřel-li jiné pojištění teprve později nebo později se mu stalo známým, neprodleně s údajem onoho jiného pojišťovatele, pojistného peníze a se sdělením opisu police.

2. Porušil-li pojištěnec povinnost uloženou mu v odstavci prvním, ztrácí právo na plnění pojišťovatelova. Pojišťovatel může smlouvu do měsíce, co se o porušení dozvěděl, bez výpovědní lhůty vypovědět, leč že by pojištěnci nebylo lze přičítati zavinění. Nastal-li pojistný případ před výpovědí, nemůže uplatniti pojišťovatel ztrátu nároku na plnění, nelze-li pojištěnci přičítati zavinění neb uplynula-li lhůta k výkonu výpovědního práva pojišťovatelova a výpověď nebyla dána.

3. Dozvěděl-li se pojišťovatel teprve po uzavření smlouvy o jiném pojištění, může smlouvu do měsíce vypovědět s jednoměsíční výpovědní lhůtou.

Kromě u žalované pojišťovny byl domek pojištěn proti ohni též u pojišťovny L. Dne 9. ledna 1925 domek vyhořel. Dne 12. ledna 1925 sdělila pojišťovna L. žalované pojišťovně, že jest žalobce i u ní pojištěn. Dříve toto pojištění nebylo žalované oznámeno. Proti žalobě o vyplacení pojistného namítla žalovaná pojišťovna, že žalobce pozbyl nároku na pojistné, jednak, ježto jí neoznámil, že nabyl pojištěného domku (tato námitka nepřicházela v dovolacím řízení již v úvahu), jednak, ježto jí neoznámil, že jest pojištěn již u pojišťovny L. *Procesní soud* prvního stoluce uznal podle žaloby, *odvolací soud* žalobu zamítl. *Důvody*: Žalovaná pojišťovna odpírá zaplatiti pojištěný peníz, ježto prý byla porušena povinnost čl. 13 druhý odstavec poj. podm., oznámiti pojištění téže věci a téhož nebezpečí u jiného pojistitele. V tomto směru jest ve čl. 13, druhý odstavec, poj. podm. úmluva průpadní, jež jest podle §u 32 poj. zák. přípustnou a kryje se s příslušnými ustanoveními zákona, podle něhož pojištěnec, poruší-li tuto povinnost, pozbývá práva na plnění pojistitelova. Vzhledem k této úmluvě může pojistitel v souzeném případě, kde pojistný případ nastal před výpovědí smlouvy ve smyslu prvního odstavce §u 32, uplatniti ztrátu práva na pojistné plnění, nelze-li pojištěnci přičítati zavinění neb, uplynula-li lhůta pro výkon výpovědního práva pojistitelova ve smyslu prvního odst. §u 32 a výpověď dána nebyla.

Těžisko sporné otázky spočívá v tom, jak jest rozuměti stati: »jestliže uplynula lhůta pro výkon výpovědního práva pojistitelova ve smyslu prvního odstavce §u 32 a výpověď dána nebyla«, zda totiž žalovaná, jakmile se od pojišťovací společnosti L. dozvěděla o pojištění domku č. p. 112 ve V. dopisem společnosti L. ze dne 12. ledna 1925, do měsíce musela smlouvu vypovědět, aby mohla uplatniti ztrátu práva žalobcova na pojistné plnění. Stanovisko žalobce a napadeného rozsudku, jež k otázce přisvědčuje, nelze uznati správným a jest zřejmě neodůvodněno doslovem a smyslem příslušného ustanovení druhého odstavce čl. 13 poj. podm., jež jest převzato z druhého odstavce §u 32 poj. zák.

Ustanovení §u 32, druhý odstavec, poj. zák. převzaté do poj. podm. žalované pojišťovny, že se pojišťovatel nemůže dovolávatí průpadní doložky, nastal-li pojistný případ a uplynula-li lhůta k výkonu výpovědního práva pojistitelova ve smyslu prvního odstavce tohoto §u a výpověď nebyla dána, týká se pouze případu, že se pojistitel již dříve než nastal pojistný případ, a sice nejpozději měsíc před tím, o porušení dozvěděl. To vyplývá jasně z doslovu poslední věty druhého odstavce §u 32: »uplynula-li lhůta pro výkon výpovědního práva pojišťovatelova«, při čemž se slovo »uplynula« vztahuje na pojistný případ a jediné naň se vztahovati může. Nechal-li pojistitel uplynouti měsíční výpovědní lhůtu, nepouživ svého práva, vypovědětí smlouvu, má se vzhledem k tendenci zákona ku prospěchu pojištěncově za to, že pojistitel, nedav výpovědi, mlčky, konkludentním činem, vzdal se práva odpírati pojistné plnění, k čemuž měl právo pro porušení povinnosti pojištěncovy. Ustanovení ono má tudíž ten smysl a význam, že opomenutí výpovědi ve lhůtě, zákonem poskytnuté a ještě před pojistnou příhodou uplynuvší má účinek vzdání se práva pojistitelova, uplatnění ztrátu práva na pojistné plnění ještě před pojistnou příhodou. Nemůže se proto pojistitel po té, kdy nastala pojistná příhoda, aniž by byla dána dříve výpověď, již odvolávatí na průpadní úmluvu, uplynula-li lhůta k výpovědi (odst. 1) a výpověď nebyla dána. Z toho vyplývá nesprávnost stanoviska žalobce a napadeného rozsudku, podle něhož žalovaná, ačkoliv, jak zjištěno, se teprve dne 12. ledna 1925, tedy po pojistné příhodě, dozvěděla o druhém pojištění u pojišťovny L. a tím o porušení povinnosti žalobcovy, uložené mu čl. 13, první odstavec, poj. podm., oznámiti toto pojištění, — by teprve musila dáti výpověď, aby mohla uplatnění ztrátu práva na pojistné plnění. Ježto pojistná příhoda již nastala, když se žalovaná dozvěděla o porušení smlouvy, nelze tu použiti ustanovení poslední věty druhého odstavce §u 32 zák., pokud se týče stejného ustanovení §u 13, odstavec druhý, poj. podm., a žalovaná může uplatnění práva z průpadní úmluvy, třebaž nebyla dána výpověď.

Dlužno se ještě zabývati otázkou, zda důkazní břemeno, že mu nelze přičísti zavinění opomenutého oznámení připojištění, tíží žalobce, či zda má žalovaná dokazovati zavinění žalobcovo. Prodejem pojištěného předmětu přešly podle čl. 15, první odstavec poj. podm. povinnosti z pojišťovací smlouvy na žalobce, tedy i povinnost oznámiti neprodleně pojištění u pojišťovny L. podle čl. 13, první odstavec, poj. podm. Neučiniv tohoto oznámení má žalobce podle průpadní úmluvy (čl. 13, druhý odstavec, poj. podm.) pozbyti práva na pojistné plnění. Pakliže žalobce přes to vznáší nárok na pojistné plnění, může tak činiti pouze tehdy, nestihá-li ho zavinění na opomenutí oznámení. Jeho bezvina jest tudíž předpokladem nároku, jím uplatňovaného, již má prokázati. Kromě toho jest opomenutí oznámení porušením smluvním, jímž pozbyl žalobce proti žalované práv, jest proto jeho věcí, by prokázal, že ho nestihá zavinění na porušení smlouvy, nikoliv však opačně. I s tohoto hlediska dlužno považovati žalobce za povinného důkazem. Žalobce jest také spíše s to, by prokázal svou bezvinu, než žalovaná, by prokázala zavinění žalobcovo, kterýžto důkaz byl by pro žalovanou zřejmě obtížným, ne-li nemožným

a byla by žalované uložení důkazního břemena právní obrana stížena, ne-li znemožněna. Ježto žalobce ani netvrdil aniž se snažil prokázat, že ho nestihá zavinění na porušení jeho povinnosti, není o tom důkaz podán, není ani s tohoto hlediska závady proti odvolání se žalované na průpadní doložku a dlužno proto příslušnou námitku žalované pokládati za odůvodněnou.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nesprávné posouzení právní spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud uznal, že žalov. byla sprostěna povinnosti vyplatiti mu zažalovaný peníz náhradní, poněvadž jí nebylo učiněno oznámení o dopojištění u pojišťovací společnosti L. Jmenovitě spatřuje nesprávné posouzení právní v těchto pěti směrech: a) že odvolací soud uznal s poukazem ku poslední větě druhého odstavce Šu 32 pojišťovacího zákona, že nabytí pojistitelovy vědomosti o dalším pojištění musí se státi již před dostavením se pojistné příhody, a to nejdéle na měsíc před tím. Dovolatel míní, že tento předpis rozlišuje mezi porušením povinnosti před dostavením se pojistné příhody a porušením po jejím dostavení se, že na tomto rozlišování spočívá rozdílné zacházení s oběma případy, uvedenými v odstavci prvním a druhém Šu 32 pojišť. zákona. Že zákon nerozlišuje, kdy nabyto bylo vědomosti o dalším pojištění, naopak že předpokládají oba odstavce, že opomenuto bylo řádné a včasné oznámení o dalším pojištění pojistníkem pojistiteli; b) že odvolací soud vyslovil právní názor, že žalovaná strana nemohla by se jenom tehda odvolávat na průpadní úmluvu, kdyby nemohlo býti pojistníku kladeno na vrub jeho vlastní zavinění, že by tedy žalobce musil dokázat, že sám nezavinil ničeho, že však on netvrdil ani nedokazoval, že se na svých povinnostech ne provinil. Dovolatel míní, že je tento právní názor bez opory v zákoně, naopak že nasvědčuje doslov zákona tomu, že pojistitel jest povinen důkazem pojistníkovy zavinění na porušení oznamovací povinnosti. Že by prý odporovalo sociálnímu významu pojišťovacího zákona, kdyby mělo býti usuzováno z doslovu Šu 32 druhý odstavec pojišť. zákona, že důkazní břímě je rozděleno jinak; c) že odvolací soud úplně přehlédl ustanovení Šu 32 druhý odstavec pojišťovacího zákona, podle kterého se pojistitel nemůže odvolávat na průpadní úmluvu, když porušením smluvní povinnosti nebyly dotčeny ani dostavení se pojistné příhody, ani rozsah plnění uloženého pojistiteli. Dovolatel poukazuje k tomu, že tato okolnost jest pro rozsouzení této rozepře rozhodujícího významu, poněvadž v ní jde o porušení pojistníkovy povinnosti podle Šu 53 pojišť. zákona, spočívající v tom, že neoznámil žalované straně, že se dále pojistil u pojišťovny L.; že odvolací soud neuvážil, že p o j i s t n í k platil přesně po dlouhá léta premie a že nyní má býti, když se dostavila pojistná příhoda, pro zcela nepatrné porušení smluvní, jímž, jak bylo zjištěno, zjištění škody a rozsah povinnosti žalované pojišťovny ku plnění zůstaly nedotčeny, zbaven nároku na náhradu pojištěné škody, čímž by žalovaná pojišťovna byla bezdůvodně obohacena; e) že odvolací soud obíral se pouze předpisy pojišťovacího zákona, že nedbal druhého od-

stavce článku 13 pojišťovacích podmínek, odpírajícího pojistiteli výslovně právo, by se sprostil povinnosti plniti, když se pojistník neprovinil, anebo když uplynula výpovědní, pojistiteli příslušející lhůta, a výpověď nebyla dána. Dovolatel míní, že pro posouzení, zda uplynula výpovědní lhůta, není rozhodujícím dostavení se pojistné příhody, nýbrž okamžik, ve kterém pojistitel nárok na výplatu náhrady škody buď uzná, neb odepře jej splniti. Dovolání není opodstatněno. Mínění žalobcovo, že pojistitel i v případě, když nastala pojistná příhoda před výpovědí smlouvy, může uplatňovati ztrátu pojistníkovu nároku jen, když vypověděl smlouvu do měsíce, co se dozvěděl, že pojistník porušil závazek odst. I. čl. 13 pojišťovacích podmínek, jest zřejmě mylný. Žalobce mohl k němu dojiti jen, poněvadž si neujasnil právní účinky výpovědi smlouvy bez výpovědní lhůty. Výpověď není odstoupením od smlouvy, nýbrž liší se od něho zásadně. Odstoupením od smlouvy nastává stav, jako kdyby vůbec nebyla ujednána smlouva. Při výpovědi bez výpovědní lhůty nastává však zrušení smlouvy teprve výpovědí, do té doby trvají účinky smlouvy, teprve tou dobou končí práva a závazky ze smlouvy, a od té doby již nemohou nijaká práva a nijaké závazky vzniknouti (srov. Hermann Otavský: Pojišťovací právo str. 250 a vysvětlivky k poj. řádu str. 48). Z toho je zřejmo, že nemá výpověď již místa, když již nastala pojistná příhoda, pojistitel by nebyl výpovědí po pojistné příhodě zproštěn povinnosti, nahraditi škodu z pojistné příhody, když smlouva v době, kdy nastala pojistná příhoda, nejsouc vypovězena, ještě platila. Odvolací soud tedy správně uznal s poukazem ku poslední větě druhého odstavce §u 32 pojišťovacího zákona, že nabytí pojistitelovy vědomosti o dalším pojištění musí se státi již před dostavením se pojistné příhody, a to nejdéle měsíc před tím. Dlužno také schváliti právní názor odvolací stolice, že žalovaná strana nemohla by se jenom tehda odvolávati na průpadní úmluvu, kdyby nemohlo býti pojistníku kladeno na vrub jeho vlastní zavinění. Proto právem odvolací stolice zatížila žalobce důkazním břemenem v tom směru, že by musil dokázati, že sám ničeho nezavinil, a proto není bez významu pro tuto rozepři, že žalobce ani ne tvrdil, ani nedokazoval, že se nijak neprovinil na svých smluvních povinnostech jmenovitě na své ohlašovací povinnosti podle čl. 13 I. pojišťovacích podmínek. Povinnost jeho, dokázati, že ho nestihá vina, plyne z ustanovení §u 1298 obč. zák., poněvadž byl smlouvou zavázán připojištění žalované oznámiti. Bezdůvodnou je dovolatelova výtku, že odvolací soud úplně přehlédl ustanovení §u 32, druhý odstavec pojišť. zákona, podle něhož se pojistitel nemůže odvolávati na průpadní úmluvu, když porušením smluvní povinnosti nebyly dotčeny ani dostavení se pojistné příhody, ani rozsah plnění uloženého pojistiteli. Neboť toto ustanovení nevztahuje se na závazek, oznámiti připojištění, poněvadž tento závazek neslouží účelu, by nebezpečenství bylo zmenšeno, neb aby zvýšení nebezpečí bylo zabráněno (vysvětlivky k poj. řádu str. 48, 49). Dovolatelovo tvrzení, že pojistník platil přesně po dlouhá léta pojistné premie, a že nyní má býti při dostavení se pojistné příhody pro zcela nepatrné porušení smluvní zbaven nároku na náhradu pojištěné škody, nemá právního významu ani proto, že v tom dovolatel spatřuje bezdůvodné obohacení žalované strany, uvážili-li se, že průpadní ujed-

nání čl. 13 I. pojišťovacích podmínek stalo se součástí pojišťovací smlouvy a že víže nejen pojistitele, nýbrž i pojištěnce.

Čís. 6420.

Vyhlášením úpadku přerušují se i spory proti úpadci o nároky na oddělení. Přerušeni nastává ze zákona. K nezpůsobilosti úpadce, v přerušném sporu pokračovati, dlužno přihlédnouti z úřadu. Znovu zahájení přerušené řízení lze jen za podmínek Šu 164 a 165 c. ř. s. a Šu 7 (2) konk. ř.

Účinky zrušení úpadku nastávají teprve právoplatností zrušovacího usnesení, nikoliv již dnem zrušovacího usnesení nebo dnem jeho vyhlášení neb doručení.

Za úpadkového řízení není úpadce oprávněn stěžovati si do svolení exekuce na věci, patřící do úpadkové podstaty.

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1926, R I 892/26.)

Soud první stolice povolil exekuci vnucenou dražbou nemovitostí dlužníků, na jichž jmění byl vyhlášen úpadek. Rekursní soud vyhověl rekursu správce úpadk. podstaty i dlužníků a zamítl exekuční návrh. Důvody: Rekursům nelze odepřítí oprávnění. Exekuční návrh opírá se o rozsudek ze dne 25. dubna 1925 v právní rozeprí strany vymáhající, strany žalující, proti žalovanému Antonínu a Barboře D-ovým, kterýžto rozsudek byl žalovaným doručen 9. května 1925. Rozsudek tento nemůže však býti exekučním titulem, neboť nenabyl vůbec moci práva. Usnesením krajského soudu ze dne 24. dubna 1925 byl na jmění strany povinné, manželů Antonína a Barbory D-ových vyhlášen úpadek. Vyhláška úpadku byla téhož dne vyvěšena na soudní desce okresního soudu. Úpadek byl skončen vnuceným narovnáním a zrušen usnesením krajského soudu ze dne 26. března 1926. Podle ustanovení Šu 6 konk. ř. nemohou právní rozepré, jež mají za předmět uplatňování neb zajištění nároků na jmění patřící do úpadkové podstaty, po vyhlášení úpadku proti úpadci ani býti zahájeny, ani nemůže v nich býti pokračováno. Spory o práva oddělovací mohou sice i po vyhlášení úpadku, avšak pouze proti správci podstaty býti zahájeny, neb může v nich býti pokračováno. Ohledně sporů proti úpadci v čase vyhlášení úpadku již zahájených stanoví § 7 kon. ř., že spory takové vyhlášením úpadku se přerušují a může v řízení býti pokračováno správcem podstaty, společníky v rozeprí, dlužníkem nebo jeho odpůrcem. Ježto řízení úpadkové bylo proti straně povinné zahájeno 24. dubna 1925, nastalo samo sebou přerušeni ve sporu a okresní soud neměl proto stání ve věci té dne 25. dubna konati, tím méně vynésti rozsudek. Dokonce bylo naprosto nepřípustno, by písemné vyhotovení rozsudku bylo doručeno tehdejšími žalovanými Antonínem a Barborou D-ovými. Rozsudek nemá proto vůbec právní moci proti správci podstaty, poněvadž mu nebyl doručen, a proti žalovaným, poněvadž tehdy bylo proti nim již úpadkové řízení zahájeno a vyhlášením úpadku nastalo již 24. dubna